

ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT: PSICOLOGIA CLÍNICA

Versió 6

Aprovat per la Comissió de Docencia el 15 de maig de 2020

Autores: ANNABEL CEBRIÀ MECA i JOAQUIM PUNTÍ VIDAL

CAP UNITAT DOCENT: Dr. DIEGO J. PALAO VIDAL

TUTORS: ANNABEL CEBRIÀ MECA

JOAQUIM PUNTÍ VIDAL

1. Objectius generals i específics per a la formació.

Generals

- Capacitar als psicòlegs clínics en formació per a l'exercici de l'especialitat, des d'una perspectiva d'atenció integral, cobrint els nivells de promoció, prevenció, tractament i rehabilitació, afavorint les actituds adequades per a tot això.
- Capacitar als psicòlegs clínics en formació per a l'exercici de les tasques d'avaluació, diagnòstic, intervenció i tractaments psicològics.
- Capacitar als psicòlegs clínics en formació per a l'exercici interdisciplinari que una concepció multidimensional de l'ésser humà, així com dels processos de salut i malaltia, requereixen.
- Capacitar als psicòlegs clínics per a conèixer i manejar les variables institucionals que estan presents i intervenen en el desenvolupament de l'activitat clínica.

Específics

Durant el seu període de formació, el psicòleg clínic ha d'adquirir els coneixements, actituds, habilitats i competències necessàries per:

- La recepció i anàlisi de la demanda, i establiment dels plans d'intervenció clínica, i / o de tractament.
- L'ús adequat de tècniques d'entrevista psicològica i psicopatològica, a fi d'establir l'adequat anàlisi funcional de la problemàtica que presenta un pacient o grup i proporcionar elements per a l'establiment del pla terapèutic més adequat.

- La utilització d'instruments i tècniques d'avaluació i diagnòstic psicològiques per a la identificació dels trastorns mentals i dels factors de risc associats a ells.
- L'avaluació i el diagnòstic psicològic dels trastorns mentals mitjançant tècniques d'avaluació adequades i atenint-se a sistemes de classificació i diagnòstic homologats
- L'elaboració, aplicació i avaluació de programes d'intervenció i tractament psicològic a nivell individual, familiar, de grup, i comunitari.
- L'elaboració, aplicació i avaluació de programes d'intervenció i tractament psicològic en pacients aguts i participació en la resolució de situacions de crisi i d'urgències.
- L'elaboració, aplicació i avaluació de programes d'intervenció i tractament psicològic per a la població infantil i adolescent.
- L'elaboració i aplicació de programes de rehabilitació i atenció prolongats.
- L'aplicació de tècniques de relació interpersonal i de treball en equip.
- La programació de la coordinació amb els dispositius de la xarxa assistencial i el coneixement i utilització dels recursos socials, educatius i comunitaris.
- La participació en les activitats preventives i de promoció de la salut, assessorament, interconsulta i treball en coordinació amb els Equips Bàsics d'Atenció Primària.
- El desenvolupament de programes d'assessorament a altres agents socials no sanitaris.
- La realització d'informes clínics, certificats i peritatges psicològics.
- El maneig de la metodologia i dissenys d'investigació clínica, social, educativa i epidemiològica en Salut Mental.

2. Durada de la formació.

La durada de la formació en la unitat docent de Psicologia Clínica és de 4 anys.

Any residència	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos
R1	Hospitalització i Urgències / 4 mesos	Rehabilitació / 2 mesos	Addiccions / 3 mesos	Programa Formació Específica / 2 mesos
R2	Programa Formació Específica / 2 mesos	Atenció Primària / 2 mesos	Psicologia Clínica Infantojuvenil / 6 mesos	Psicologia Clínica de la Salut (ASSIR) / 1 mes
R3	Psicologia Clínica de la Salut (ASSIR) / 1 mes	Atenció Comunitària, Ambulatoria i Suport Atenció Primària / 10 mesos		
R4	Atenció Comunitària, Ambulatoria i Suport Atenció Primària / 1 mes	Rotació Lliure / 3 mesos	Psicologia Clínica de la Salut (Psicooncologia i Paliatius) / 3 mesos	Rehabilitació / 4 mesos

3. Competències professionals a adquirir segons any de residència, detallant activitats assistencials i calendari de rotacions.

3.1. R1

1.- Calendari de rotacions

Any residència	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos
R1	Hospitalització i Urgències / 4 mesos	Rehabilitació / 2 mesos	Addiccions / 3 mesos	Programa Formació Específica (Neuropsicologia, PEPs/ SEMSDI / Altres) / 2 mesos
Nivell Responsabilitat	2 - 3	2 - 3	2 - 3	2 - 3

Nivell de responsabilitat 1: activitats realitzades directament pel resident sense necessitat d'una tutela directa. El resident executa i posteriorment informa.

Nivell de responsabilitat 2: activitats realitzades directament pel resident sota la supervisió del tutor / facultatiu responsable. El resident té un coneixement extens, però no aconsegueix la suficient experiència com per fer una tècnica o un tractament complet de forma independent.

Nivell de responsabilitat 3: activitats realitzades pel personal sanitari del centre, assistides en la seva execució pel resident.

Especialistes en formació de 1r any: la supervisió de residents de primer any serà de presència física i es durà a terme pels professionals que prestin serveis en els diferents dispositius del centre o unitat pels quals el personal en formació estigui rotant o prestant serveis de atenció continuada. Els esmentats especialistes visaran per escrit les altes, baixes i altres documents relatius a les activitats assistencials en què intervinguin els residents de primer any.

2.- Competències professionals a adquirir a cada rotació

Atenció al pacient adult hospitalitzat i atenció al pacient adult en Urgències

- Adquirir coneixements, habilitats i desenvolupar actituds adequades sobre els diversos aspectes referits al diagnòstic i valoració de la gravetat del trastorn i la crisi, incloent el diagnòstic diferencial amb malalties mèdiques, avaluant els símptomes precoços i els incapacitants.
- Adquirir coneixements, habilitats i actituds sobre l'atenció a pacients ingressats i els seus familiars, i l'atenció a les urgències derivades pels equips comunitaris i els serveis generals d'urgències.
- Conèixer i aplicar criteris d'indicació d'hospitalització, temps estimats d'ingrés, indicacions d'altes, planificació del seguiment ambulatori, etc.
- Adquirir coneixements, habilitats i actituds per a la valoració de pautes de tractament intensiu, així com per a la coordinació en xarxa amb altres dispositius assistencials i professionals en funció del seguiment i suport després de l'alta, per tal de reduir la taxa de reingressos futurs i millorar la qualitat de vida dels malalts i familiars.
- Conèixer els psicofàrmacs indicats en cada cas, criteris d'aplicació, protocols de seguiment, i els efectes col·laterals.
- Adquirir coneixements sobre les principals tècniques d'exploració neurològica i les síndromes i malalties neurològiques més rellevants, els psicofàrmacs indicats i els efectes col·laterals.

- Adquirir coneixements dels factors més rellevants en la coordinació amb els diferents dispositius i recursos de la xarxa sociosanitària, des d'una òptica de continuïtat de cures.
- Adquirir experiència en el maneig de tècniques i procediments d'intervenció psicològica per als processos d'agudització dels trastorns mentals i les situacions de crisi i d'urgències.

Rehabilitació de pacients adults

- Capacitar en el maneig clínic i seguiment dels pacients amb trastorns mentals crònics.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats específiques per avaluar les habilitats, potencial de desenvolupament, i dèficits dels pacients amb trastorns mentals crònics.
- Identificar els factors de protecció i de risc de discapacitat i de marginació. Avaluació de la seva xarxa de suport social.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats sobre els programes, tècniques i estratègies de rehabilitació de pacients amb trastorns mentals crònics i amb els diversos serveis i / o dispositius sanitaris i socials.
- Capacitar per a l'elaboració, desenvolupament i aplicació de plans individualitzats de rehabilitació per a pacients amb trastorns mentals crònics, incloent tant els dispositius adequats per a l'assoliment d'aquests plans, així com les tècniques i estratègies específiques per actuar sobre els dèficits psicosocials, les dificultats d'integració laboral, i les deficiències en l'adaptació social i familiar.
- Capacitació en programes psicoeducatius de rehabilitació, dirigits a potenciar i recuperar les habilitats i capacitats físiques, emocionals, socials i intel·lectuals del pacient amb trastorn mental crònic, amb la finalitat que aconsegueixi arribar a un nivell d'autonomia personal òptim, que li permeti adaptar-se a la comunitat i desenvolupar-se com individu
- Adquirir coneixements, habilitats i actituds per al maneig clínic de la persona amb trastorn mental crònic, pel que fa al compliment adequat de les pautes de tractament.
- Adquirir coneixements, habilitats i actituds per a la coordinació amb els diversos recursos sociosanitaris involucrats en el suport, suport i rehabilitació integral dels pacients amb trastorns mentals crònics dissenyant i realitzant actuacions en funció de casos.

Conèixer els dispositius socials i sanitaris existents a la Unitat Docent Acreditada o vinculats a aquesta i els criteris i procediments de coordinació i derivació per a un millor compliment del Programa de Rehabilitació.

Atenció a les drogodependències

- Adquirir coneixements sobre els factors etiològics relacionats amb l'abús de drogues: les teories psicològiques implicades en les addiccions, la neurobiologia i els factors socioambientals.
- Conèixer les tècniques d'entrevista i de maneig d'instruments diagnòstics i d'avaluació per als trastorns per l'ús de substàncies i per a la selecció de tècniques terapèutiques específiques i de valoració de grups de risc.
- Adquirir formació en tècniques específiques psicoterapèutiques i en tècniques de desintoxicació, tècniques de deshabitació, etc.
- Adquirir formació en diversos abordatges psicoterapèutics segons modalitat: individual, en grup i familiar.
- Introducció a la farmacologia de les drogues d'abús i les seves interaccions amb altres psicofàrmacs.
- Adquirir els coneixements necessaris per a la coordinació amb els diferents dispositius i professionals implicats en el tractament d'aquests pacients.

Neurologia / Neuropsicologia

- Conèixer l'expressió neuropsicològica de les malalties, síndromes, trastorns i alteracions neurològiques i neuroquirúrgiques més prevalents.
- Conèixer i identificar en l'exploració clínica la semiologia neuropsicològica.
- Conèixer i utilitzar els procediments, tècniques, i tests psicològics adequats per a l'avaluació neuropsicològica dels diferents processos, funcions i capacitats cognitives dels pacients.
- Aprendre a realitzar informes sobre l'estat cognitiu dels pacients amb expressió de judici clínic sobre afectació i capacitat funcional general, així com dels diferents processos i funcions cognitives, i del curs evolutiu previsible.
- Aprendre a identificar les malalties neurològiques més prevalents

- Aprendre a valorar i atendre les necessitats psicològiques de la família i de la xarxa social de suport del pacient amb afectació cerebral en les diferents fases de la malaltia, l'accident cerebral o el trastorn.
- Adquirir habilitats i experiència per al consell psicològic a pacients amb afectació cerebral a la seva família i xarxa social de suport.

3.2. R2

1.- Calendari de rotacions

Any residència	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos
R2	Programa Formació Específica (Neuropsicologia, PEPs/ SEMSDI / Altre) / 2 mesos	Atenció Primària / 2 mesos	Psicologia Clínica Infantil i Adolescent / 6 mesos	Psicologia Clínica de la Salut (ASSIR) / 1 mes
Nivell Responsabilitat	2 - 3	2 - 3	1- 2 - 3	1- 2 - 3

2.- Competències professionals a adquirir a cada rotació

Atenció Primària

- Conèixer els aspectes bàsics de l'organització, funcionament i gestió dels Centres d'Atenció Primària de salut.
- Participar en el funcionament dels equips multidisciplinaris d'Atenció Primària.
- Conèixer els criteris de derivació al nivell especialitzat i especialment als dispositius de Salut Mental.
- Conèixer i participar en els espais de coordinació organitzats des d'Atenció Primària.
- Adquirir coneixements sobre les psicopatologies més prevalents en Atenció Primària i sobre el diagnòstic diferencial.
- Adquirir coneixements sobre els trastorns somàtics associats a la patologia mental.
- Valorar l'impacte de la malaltia física sobre l'estat mental i la qualitat de vida del pacient i de la seva família.

- Adquirir coneixements sobre el seguiment dels trastorns mentals greus en la comunitat.
- Adquirir coneixements sobre el seguiment dels trastorns crònics des d'Atenció Primària.
- Conèixer i participar en programes de promoció i prevenció de la salut.

Atención a la salud mental Infantil y juvenil (ambulatoria, hospitalización y hospitalización parcial)

- Adquirir los conocimientos y desarrollar las habilidades necesarias para la atención psicológica a la salud mental de la infancia y la adolescencia.
- Profundizar y adquirir nuevos conocimientos desarrollando habilidades específicas en la evaluación psicológica de los problemas de comportamiento y trastornos mentales de niños y adolescentes.
- Adquirir conocimientos y desarrollar habilidades para el diseño y aplicación de intervenciones psicoterapéuticas en población infantil y adolescente
- Adquirir conocimientos y desarrollar habilidades para realizar intervenciones y programas de enlace y apoyo a Atención Primaria para población infantil y juvenil.
- Adquirir conocimientos y desarrollar habilidades para realizar actividades y programas de enlace y apoyo a menores hospitalizados y sus familias.
- Adquirir conocimientos y desarrollar habilidades para el trabajo con familias de menores con alteraciones psicológicas. Identificación de contextos familiares y factores de especial riesgo para el niño y adolescente.
- Conocer los psicofármacos indicados en cada caso, criterios de aplicación, protocolos de seguimiento, y los efectos colaterales.
- Adquirir conocimientos y desarrollar habilidades para la coordinación con instituciones sociales, educativas y judiciales involucradas en la atención a menores.

Atención a la Salud Sexual y Reproductiva (ASSIR)

- Conocer y manejar los procedimientos de evaluación y diagnóstico específicos de las disfunciones sexuales.
- Conocer la legislación aplicable a los delitos sexuales.

- Conocer y aplicar los programas de psicoterapia y tratamientos psicológicos basados en la evidencia específicos para las disfunciones sexuales.
- Conocer y aplicar los programas de psicoterapia y tratamientos e intervención psicológicos aplicables a conflictos de pareja, delitos sexuales, y violencia de género.
- Conocer y saber evaluar la morbilidad psicológica asociada a los trastornos y disfunciones sexuales.
- Conocer las características de las enfermedades de transmisión sexual, sus tratamientos médicos, y la comorbilidad con trastornos mentales y del comportamiento.
- Conocer y manejar los planes de promoción de la salud sexual y reproductiva para adolescentes y adultos.

3.3. R3

1.- Calendari de rotacions

Any residència	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos
R3	Psicologia Clínica de la Salut (ASSIR) / 1 mes	Atenció Comunitària, Ambulatoria i Suport Atenció Primària / 10 mesos
Nivell Responsabilitat	1- 2 - 3	1 - 2 - 3

2.- Competències professionals a adquirir a cada rotació

Atenció ambulatoria adults (CSMA)

- Conèixer i manejar les implicacions pràctiques dels principis i bases organitzatius del Sistema Nacional de Salut i el Sistema Català de Salut, així com el model d'atenció a la salut mental.
- Adquirir coneixements i experiència en programació, organització i planificació dels equips, unitats, serveis o altres dispositius sanitaris i en les activitats relacionades amb la problemàtica legal del malalt mental.

- Conèixer i manejar instruments de d'avaluació psicològica, tècniques d'entrevista clínica, anàlisi i formulació de casos. Realitzar diagnòstics, incloent diagnòstic diferencial, elaborar històries clíniques, informes clínics i informes pericials.
- Elaborar, aplicar i valorar l'eficàcia de programes de tractament psicològic, en els nivells individual, familiar, i de grup.
- Adquirir coneixements, habilitats i experiència en el maneig clínic i seguiment de casos, en el treball en equips multidisciplinaris, en la coordinació amb altres dispositius socio-sanitaris, i en les activitats de planificació, prevenció i avaluació clínica i epidemiològica, així com en el disseny d'activitats i programes de prevenció i promoció de la salut.
- Conèixer i aplicar criteris d'indicació d'hospitalització, interconsulta, i derivació a altres recursos i professionals sanitaris i socio-sanitaris.
- Adquirir coneixements i experiència en tècniques de consell i assessorament.

3.4. R4

1.- Calendari de rotacions

Any residència	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos	Nom rotació / duració en mesos
R4	Atenció Comunitària, Ambulatoria i Suport Atenció Primària / 1 mes	Rotació Lliure / 3 mesos	Psicologia Clínica de la Salut (Psicooncologia, Paliatius) / 3 mesos	Rehabilitació / 4 mesos
Nivell Responsabilitat	1 - 2 - 3		2 - 3	1 - 2 - 3

2.- Competències professionals a adquirir a cada rotació

Rotació Lliure

Serà proposada pel tutor a la comissió de docència amb especificació dels objectius que es pretenen, referits a l'ampliació de coneixements o l'aprenentatge de tècniques no practicades en la nostra unitat docent, i que, es consideren necessàries o complementàries al programa formatiu.

Preferiblement es realitzarà en centres acreditats per a la docència o en centres nacionals o estrangers de reconegut prestigi.

La durada de la rotació serà d'un màxim de 4 mesos.

El centre on s'hagi realitzat la rotació externa emetrà el corresponent informe d'avaluació seguint els mateixos paràmetres que en les rotacions internes previstes en el programa formatiu. Serà responsabilitat del resident el trasllat de l'informe a la secretaria de la comissió de docència del nostre hospital per la seva avaluació.

Atenció a pacients en cures pal·liatives

- Adquirir les actituds, habilitats i coneixements per a la pràctica d'interconsulta amb les diverses especialitats mèdiques i d'infermeria involucrades en l'atenció als malalts en l'etapa final de la vida.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats i actituds específiques per al disseny i realització de tècniques de comunicació, activitats d'informació, consell i suport psicològic a malalts en l'etapa final de la vida, tenint en compte les característiques sociodemogràfiques.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats i actituds específiques per al disseny i realització d'activitats de consell, assessorament, informació i suport psicològic a familiars i cuidadors de persones en l'etapa final de la vida.
- Adquirir i desenvolupar actituds i habilitats específiques per al maneig de pacients amb trastorns mentals que requereixen cures pal·liatives per malalties mèdiques en l'etapa final de la vida.
- Adquirir coneixements i habilitats en el disseny i aplicació de programes d'atenció a pacients en l'etapa final de la vida ingressats en diferents serveis de l'hospital en coordinació amb el personal facultatiu i d'infermeria dels mateixos.
- Adquirir coneixements i habilitats per al treball multidisciplinari en equips d'atenció a pacients en l'etapa final de la vida.

Atenció a pacients oncològics

- Adquirir els coneixements i habilitats necessàries per a la realització d'una entrevista clínica al pacient oncològic, reconeixent els símptomes emocionals, conductuals i cognitius rellevants, identificant els trastorns psicopatològics presents i realitzant un

diagnòstic diferencial amb altres trastorns psicopatològics d'etiologia orgànica deguts a la malaltia neoplàsica o el seu tractament.

- Assolir una adequada formació en habilitats i tècniques de comunicació amb el pacient oncològic i la seva família.
- Adquirir i desenvolupar les capacitats necessàries per al disseny i aplicació d'intervencions psicològiques i psicoterapèutiques adequades a les necessitats del pacient i dels seus familiars.
- Conèixer els aspectes psicològics i socials que influeixen en l'adaptació a la malaltia del pacient oncològic i la seva família.
- Desenvolupar la capacitat necessària per assessorar i formar l'equip mèdic i d'infermeria en les tècniques i habilitats de comunicació amb els pacients amb càncer i les seves famílies, així com en la detecció i derivació als serveis especialitzats dels pacients amb trastorns mentals.
- Adquirir els coneixements necessaris per a la posada en marxa i avaluació de projectes de recerca en Psico-oncologia.

Rehabilitació de pacients adults

- Capacitar en el maneig clínic i seguiment dels pacients amb trastorns mentals crònics.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats específiques per avaluar les habilitats, potencial de desenvolupament, i dèficits dels pacients amb trastorns mentals crònics.
- Identificar els factors de protecció i de risc de discapacitat i de marginació. Avaluació de la seva xarxa de suport social.
- Adquirir coneixements i desenvolupar habilitats sobre els programes, tècniques i estratègies de rehabilitació de pacients amb trastorns mentals crònics i amb els diversos serveis i / o dispositius sanitaris i socials.
- Capacitar per a l'elaboració, desenvolupament i aplicació de plans individualitzats de rehabilitació per a pacients amb trastorns mentals crònics, incloent tant els dispositius adequats per a l'assoliment d'aquests plans, així com les tècniques i estratègies específiques per actuar sobre els dèficits psicosocials, les dificultats d'integració laboral, i les deficiències en l'adaptació social i familiar.
- Capacitació en programes psicoeducatius de rehabilitació, dirigits a potenciar i recuperar les habilitats i capacitats físiques, emocionals, socials i intel·lectuals del

pacient amb trastorn mental crònic, amb la finalitat que aconsegueixi arribar a un nivell d'autonomia personal òptim, que li permeti adaptar-se a la comunitat i desenvolupar-se com individu

- Adquirir coneixements, habilitats i actituds per al maneig clínic de la persona amb trastorn mental crònic, pel que fa al compliment adequat de les pautes de tractament.
- Adquirir coneixements, habilitats i actituds per a la coordinació amb els diversos recursos socio-sanitaris involucrats en el suport, suport i rehabilitació integral dels pacients amb trastorns mentals crònics dissenyant i realitzant actuacions en funció de casos.
- Conèixer els dispositius socials i sanitaris existents a la Unitat Docent Acreditada o vinculats a aquesta i els criteris i procediments de coordinació i derivació per a un millor compliment del Programa de Rehabilitació.

4. Guàrdies de l'especialitat

En l'especialitat de Psicologia Clínica no es realitzen guàrdies, però sí que es rota pel dispositiu (veure apartat anterior).

5. Activitats formatives del Pla Transversal Comú

El Pla de Formació Comú (PFC) ha estat dissenyat per la Comissió de Docència per a millorar i complementar les competències professionals transversals definides en els programes de Formació Sanitària Especialitzada.

Veure document "Plan de Formación Común" en el següent enllaç <http://www.tauli.cat/tauli/docencia/docencia-de-postgrau/ser-resident-al-parc-tauli>.

6. Sessions clíniques i bibliogràfiques específiques.

Quadre de sessions clíniques i bibliogràfiques generals de la Unitat

En el servei de Salut Mental es realitzen una sessió clínica i una sessió bibliogràfica a la setmana. Els residents en Psicologia Clínica han de presentar al menys una sessió clínica i una sessió bibliogràfica l'any.

7. Oferta d'activitats d'investigació per a la seva participació pels residents.

Al llarg del període formatiu, el resident i podrà vincular-se a alguna de les línies d'investigació en actiu del Servei de Salut Mental, augmentant el seu grau de responsabilitat de forma creixent. El tutor garantirà que el seu aprenentatge en l'àmbit de la investigació sigui adequadament dirigit i supervisat per experts en el tema.

Línies d'investigació de la unitat:

- Esquizofrènia, Primers episodis psicòtics. Sd negatiu en Esquizofrènia
- Trastorn Bipolar, Associació de Trastorn Bipolar i malalties autoimmunes.
- Teràpia electroconvulsiva de manteniment en Trastorn Depressiu Major.
- Prevenció del Suïcidi.
- Trastorns afectius i diferències de gènere.
- Trastorns del Neurodesenvolupament (TEA).

Beques CIR / CSPT:

De caràcter anual i convocatòria oberta a tots els professionals de la Corporació

Serveis de l'Oficina d'Investigació:

- Assessorament metodològic
- Disseny de projectes
- Estadística
- Informació convocatòries
- Informació i suport per a la gestió dels principis de legalitat en tot el referent a tasques d'investigació
- Habilitar i gestionar els circuits i requeriments necessaris per fer recerca de qualitat.
- Altres serveis específics relacionats amb la investigació
- Assistència, com a oient, a les sessions del CEIC.